

ПЛАНУВАННЯ В ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОМУ МЕХАНІЗМІ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

© 2025 ЗАКРЕВСЬКИЙ Є. Б.

УДК 338.2
JEL Classification: L52

Закревський Є. Б. Планування в організаційно-економічному механізмі відновлення України

У статті досліджуються завдання та цілі наукового дослідження, спрямовані на аналіз стратегічного планування для повоєнного відновлення України. Актуальність теми зумовлена необхідністю розробки ефективних механізмів відновлення в умовах, коли країна стикається з наслідками воєнних конфліктів. Визначаються ключові принципи та методи, які можуть бути застосовані для ефективного управління процесами відновлення. Методологія базується на вивченні досвіду інших країн, що зазнали воєнних конфліктів, з акцентом на можливість адаптації цих практик до українських умов. Основні результати свідчать про значення ефективного стратегічного планування для стабільного економічного зростання, відновлення інфраструктури та сталого розвитку. Дослідження виявило потенціал залучення міжнародних інвестицій, інституційних реформ і розвитку державного та приватного партнерства, які є критично важливими для успішного відновлення економіки. Напрямок подальших досліджень передбачає вдосконалення методології, що враховує специфіку українського контексту, зокрема необхідність інтеграції нових технологій та інноваційних підходів у процес відновлення. Практичне значення роботи полягає в розробці рекомендацій для реалізації ефективних економічних механізмів, що сприятимуть відновленню країни та забезпечать довгострокову стабільність. Соціальні наслідки дослідження включають позитивний вплив на суспільство та політику, сприяючи формуванню стабільного середовища для розвитку. Це, своєю чергою, може призвести до покращення якості життя населення, зменшення рівня безробіття та підвищення соціальної згуртованості. Оригінальність дослідження полягає в його внеску в теорію та практику економічного відновлення, що має велике значення для формування стратегії відбудови України. Результати можуть бути використані як основа для подальших наукових досліджень у цій галузі, а також для практичних рекомендацій для державних установ і приватного сектора, що займаються відновленням і розвитком економіки країни.

Ключові слова: планування, організаційно-економічний механізм, післявоєнне відновлення, стратегічне управління, інвестиції, економічне зростання.

Бібл.: 13.

Закревський Євген Броніславович – здобувач, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)
E-mail: zakrevskiy83@ukr.net

UDC 338.2
JEL Classification: L52

Zakrevskiy Y. B. Planning in the Organizational and Economic Mechanism of Ukraine's Recovery

The article examines the tasks and objectives of scientific research aimed at analyzing strategic planning for the post-war recovery of Ukraine. The relevance of the topic is due to the need to develop efficient recovery mechanisms in conditions where the country faces the consequences of armed conflicts. Key principles and methods that can be applied for effective management of recovery processes are identified. The methodology is based on studying the experiences of other countries that have undergone armed conflicts, with an emphasis on the possibility of adapting these practices to Ukrainian conditions. The main results indicate the importance of efficient strategic planning for stable economic growth, infrastructure recovery, and sustainable development. The research revealed the potential for attracting international investments, institutional reforms, and the development of public-private partnerships, which are critically important for the successful recovery of the economy. The direction of further research involves improving the methodology that takes into account the specifics of the Ukrainian context, particularly the need to integrate new technologies and innovative approaches into the recovery process. The practical significance of the work lies in the development of recommendations for the implementation of effective economic mechanisms that will contribute to the country's recovery and ensure long-term stability. The social consequences of the research shall include a positive impact on society and politics, fostering the formation of a stable environment for development. This, in turn, should lead to an improvement in the quality of life of the population, a reduction in unemployment, and an increase in social cohesion. The originality of the research lies in its contribution to the theory and practice of economic recovery, which is of great importance for shaping Ukraine's reconstruction strategy. The results can be used as a basis for further scientific research in this field, as well as for practical recommendations for government institutions and the private sector engaged in the recovery and development of the country's economy.

Keywords: planning, organizational and economic mechanism, post-war recovery, strategic management, investment, economic growth.

Bibl.: 13.

Zakrevskiy Yevhen B. – Applicant, Research Centre for Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)
E-mail: zakrevskiy83@ukr.net

Післявоєнне відновлення України потребує комплексного та системного підходу, що включає ефективне планування економічних процесів. Планування є важливим елементом організаційно-економічного механізму, оскільки дозволяє чітко визначати стратегічні цілі, оптимізувати використання ресурсів і забезпечувати контроль за реалізацією відновлювальних програм. У сучасних умовах, коли країна переживає складний період трансформацій, важливість планування стає особливо очевидною.

Світовий досвід демонструє, що післявоєнне економічне відновлення є складним і багаторівневим процесом, який передбачає ефективне державне управління, залучення міжнародних інвестицій і створення сприятливого економічного клімату. Історія свідчить про те, що країни, які успішно впроваджували стратегії відновлення, змогли швидше повернутися до стабільного розвитку. В Україні необхідно розробити комплексну програму відбудови, яка базуватиметься на принципах стратегічного планування, раціонального використання ресурсів та прозорого контролю за реалізацією реформ.

Сучасні виклики, зокрема необхідність відновлення промисловості, транспортної та енергетичної інфраструктури, повернення внутрішньо переміщених осіб, а також реінтеграція деокупованих територій, потребують нових підходів до економічного планування. Ці виклики вимагають не лише фінансових ресурсів, але й інноваційних рішень, які можуть бути реалізовані через партнерство з міжнародними організаціями та приватним сектором.

Важливо також враховувати можливості цифровізації, «зеленої» економіки та децентралізації управління, що сприятиме підвищенню ефективності відбудовчих процесів. Цифровізація може забезпечити прозорість у використанні бюджетних коштів, а «зелена» економіка відкриває нові перспективи для сталого розвитку, зокрема в енергетичному секторі.

Таким чином, дослідження методів планування в організаційно-економічному механізмі відновлення України є актуальним і необхідним для формування дієвої стратегії розвитку, спрямованої на економічну стабілізацію та довгострокове зростання країни. Визначення чітких пріоритетів, адаптація до змінюваних умов та інтеграція новітніх технологій стануть ключовими факторами успішної реалізації заходів з відновлення України. Ця стратегія повинна бути гнучкою, щоб реагувати на виклики, які можуть виникати в процесі відновлення та забезпечувати стійкість економіки в умовах глобальних змін.

Новизна даного дослідження полягає в розробці комплексного підходу до планування в рамках організаційно-економічного механізму відновлення України. У світлі сучасних викликів запропоновані моделі планування включають адаптивне стратегічне планування, яке враховує можливі геополітичні та економічні ризики. Крім того, важливим є використання цифрових технологій у плануванні та моніторингу відбудови, що дозволяє підвищити ефективність процесів. Інтеграція екологічних стандартів у процес відновлення економіки також є ключовим елементом, оскільки вона сприяє сталому розвитку.

Нарешті, формування нових інститутів підтримки малого та середнього бізнесу стане важливим кроком для активізації підприємницької діяльності, що є необхідним для економічного зростання країни.

Останніми роками тема повоєнного відновлення української економіки стала предметом активного наукового дискурсу. Українські та міжнародні дослідники пропонують різні підходи до вирішення цієї складної проблеми.

Казюка Н. П. та Шекета Є. Ю. [10] у своїй роботі доводять, що успішне відновлення економіки вимагає чіткої координації та стратегічного управління ключовими ресурсами. Цей висновок знаходить підтвердження в дослідженні М. І. Скрипниченко [13], де запропоновано актуальну методологію для оцінки макроекономічних наслідків повоєнного відновлення.

Міжнародний досвід відбудови аналізується у роботі Дуки А. П. та Старченко Г. В. [9]. Автори виділяють ключові фактори успіху таких країн, як Німеччина, Японія та Південна Корея, серед яких – ефективна антикорупційна політика та інвестиції в інноваційні галузі.

Теоретичні аспекти фінансування відновлення розглядає Магомедов А. [11], акцентуючи на важливості макроекономічної стабільності та оптимальної фіскальної політики. Ці ідеї доповнюються пропозицією Попова М. П. і Комаровського І. В. [12] щодо застосування моделі «ядро – периферія» для регіонального розвитку, що дозволить мінімізувати витрати за рахунок адаптації готових рішень.

Таким чином, сучасні дослідження свідчать, що ефективне повоєнне відновлення України вимагає комплексного підходу, який поєднує стратегічне управління ресурсами, застосування перевірених макроекономічних методологій, використання міжнародного досвіду успішної відбудови, оптимізацію фінансових механізмів та регіональний розвиток на основі моделі «ядро –

периферія», що разом створює передумови для стабільного економічного відродження країни.

Війна в Україні спричинила масштабні руйнування інфраструктури, промислових підприємств, житлового фонду та соціальних об'єктів, що ускладнило функціонування економіки та системи державного управління. Відновлення країни потребує чітко структурованого організаційно-економічного механізму, який забезпечить ефективне планування, координацію ресурсів та створення сприятливих умов для економічного зростання.

Основні проблеми, що стоять перед повоєнним відновленням України, включають:

- ✦ *Відсутність єдиної довгострокової стратегії відбудови* – необхідність розробки комплексного плану дій, що враховуватиме регіональні особливості, пріоритетні галузі розвитку та залучення міжнародної допомоги.
- ✦ *Фінансові обмеження* – руйнування економіки спричинило значний дефіцит бюджету, що потребує залучення зовнішніх джерел фінансування, таких як міжнародні гранти, кредити, іноземні інвестиції.
- ✦ *Необхідність реформування державного управління* – модернізація інституційної спроможності держави для ефективного використання фінансових ресурсів та запобігання корупції.
- ✦ *Дефіцит людського капіталу* – значні міграційні процеси та втрати кваліфікованих кадрів потребують програм стимулювання повернення та залучення фахівців до відбудови країни.
- ✦ *Потреба у відновленні виробництва та інфраструктури* – розробка стратегічних ініціатив для модернізації промислових потужностей та створення нових виробничих кластерів.
- ✦ *Екологічні виклики* – наслідки бойових дій вплинули на екологічний стан територій, що потребує інтеграції екологічних стандартів у процес відновлення.
- ✦ *Євроінтеграційні вимоги* – адаптація економічної політики до стандартів ЄС, що передбачає імплементацію європейських норм у сфері управління, екології, бізнесу та державних фінансів.

Таким чином, проблема повоєнного відновлення України є багатогранною та вимагає комплексного підходу, в якому ключову роль відіграє ефективне планування в рамках організаційно-економічного механізму відбудови.

Проблематика планування в умовах повоєнного відновлення передбачає розгляд кількох важливих аспектів. По-перше, необхідно оцінити роль державного регулювання у стратегічному плануванні економічного розвитку, оскільки ефективна політика може суттєво вплинути на результати відбудови. По-друге, варто звернути увагу на ефективні моделі економічного відновлення, що ґрунтуються на міжнародному досвіді, адже їх адаптація може стати ключем до успішного відновлення. Третім аспектом є проблеми та виклики у фінансуванні повоєнної відбудови, які потребують пошуку нових фінансових механізмів і джерел. Нарешті, важливим є забезпечення сталого розвитку в умовах відбудови та інтеграції України в європейську економічну систему, що вимагатиме комплексного підходу та стратегічного бачення.

Метою статті є дослідження планування в організаційно-економічному механізмі відновлення України, зокрема визначення ключових аспектів, які впливають на ефективність цього процесу. *Завданнями* статті є:

- ✦ Аналіз ролі державного регулювання у стратегічному плануванні економічного розвитку України.
- ✦ Оцінка ефективних моделей економічного відновлення на основі міжнародного досвіду.
- ✦ Виявлення проблем і викликів, пов'язаних із фінансуванням повоєнної відбудови.
- ✦ Розробка рекомендацій щодо забезпечення сталого розвитку в умовах відбудови та інтеграції України в європейську економічну систему.

Ці завдання сприятимуть формуванню цілісного уявлення про планування в організаційно-економічному механізмі відновлення та про його вплив на стабільність і розвиток економіки країни.

Планування в умовах післявоєнного відновлення передбачає визначення стратегічних, тактичних і оперативних цілей на різних рівнях управління. Серед *основних підходів до планування* можна виділити:

- ✦ *Стратегічне планування* – довгострокове визначення пріоритетів економічного розвитку, з урахуванням внутрішніх і зовнішніх факторів [4].
- ✦ *Тактичне планування* – конкретизація стратегічних цілей на середньострокову перспективу, включно з реалізацією економічних реформ [10].
- ✦ *Оперативне планування* – поточне управління ресурсами та процесами, спрямованими на реалізацію програм відновлення [8].

Основні методи планування включають програмно-цільовий метод, сценарне прогнозування, економіко-математичне моделювання та використання цифрових технологій у процесі аналізу та управління.

Історичний досвід показує, що ефективне планування сприяло швидкому економічному відновленню низки країн:

- ✦ *План Маршалла (США, 1948–1952)* – сприяв відновленню економік країн Європи, забезпечуючи фінансову допомогу, модернізацію промисловості та розвиток зовнішньої торгівлі [6].
- ✦ *Відбудова Німеччини (1950-ті роки)* – реалізація соціально-ринкової економіки, що передбачала поєднання державного планування з ринковими механізмами [7].
- ✦ *Економічне зростання Японії (1950–1970)* – інвестиції в технологічний розвиток і підтримка експорту як основи економічного розвитку [5].

Україна стикається з унікальними викликами у процесі післявоєнного відновлення, що вимагає адаптації світового досвіду до національних умов. Одним із ключових напрямів є реструктуризація промисловості, що передбачає модернізацію та розвиток стратегічно важливих галузей, таких як енергетика, машинобудування та агропромисловий комплекс. Це дозволить не лише відновити економіку, а й забезпечити її конкурентоспроможність на міжнародному рівні.

Інвестиційне планування також має важливе значення, оскільки залучення міжнародної допомоги та приватних інвестицій є необхідним для фінансування відбудови. Це створює можливості для реалізації нових проектів та технологій, що сприятиме економічному зростанню.

Розвиток інфраструктури є ще одним важливим аспектом, який включає будівництво та реконструкцію транспортних шляхів, житлового фонду та комунальних мереж. Це не лише покращить якість життя населення, а й сприятиме розвитку бізнесу та залученню нових інвестицій.

Децентралізація управління економікою є важливим кроком, що передбачає надання регіонам більшої автономії у прийнятті рішень щодо відбудови. Це дозволить враховувати специфіку кожного регіону та забезпечити більш ефективне використання ресурсів.

Важливим аспектом є забезпечення прозорості планування, що передбачає використання цифрових платформ для управління проектами відновлення та моніторингу ефективності їх реалізації. Це дозволить залучити громадськість до процесу відновлення, підвищити довіру до влади

та забезпечити більш ефективне використання бюджетних коштів. Таким чином, комплексний підхід до планування в умовах післявоєнного відновлення є необхідним для забезпечення стабільного розвитку України.

Процес відновлення економіки України супроводжується низкою викликів, серед яких:

- ✦ фінансова нестабільність та висока вартість відбудови;
- ✦ корупційні ризики та бюрократичні перепони;
- ✦ проблеми з відновленням трудового потенціалу;
- ✦ необхідність інтеграції економіки України в міжнародні ринки.

Незважаючи на виклики, які постають перед Україною, існують перспективні напрями розвитку, що можуть сприяти ефективному плануванню економічного відновлення. Одним із таких напрямів є використання цифрових технологій та штучного інтелекту для управління економічними процесами. Це дозволить оптимізувати ресурси, підвищити ефективність управлінських рішень та забезпечити швидкий доступ до актуальної інформації [2].

Співпраця з міжнародними організаціями, такими як Світовий банк, Міжнародний валютний фонд і Європейський Союз, також є важливим чинником у розробці стратегій розвитку [1]. Ця співпраця може забезпечити доступ до фінансових ресурсів, експертних знань і кращих практик, що сприятиме успішній реалізації реформ.

Формування державних програм стимулювання малого та середнього бізнесу є ще одним важливим аспектом, оскільки ці підприємства є основою економіки та джерелом нових робочих місць. Підтримка цього сектора через фінансові інструменти, навчання та консультації допоможе активізувати підприємницьку діяльність [10].

Завпровадження «зелених» технологій у процесі відбудови інфраструктури також має велике значення. Це не лише допоможе зменшити екологічний вплив, але й забезпечить сталий розвиток, поліпшуючи якість життя населення та зберігаючи природні ресурси. Впровадження таких технологій може стати основою для формування нової економіки, що відповідає сучасним викликам [3]. Таким чином, ці перспективні напрями розвитку можуть стати основою для успішного економічного відновлення України.

ВИСНОВКИ

Планування відіграє ключову роль в організаційно-економічному механізмі відновлення

України, оскільки дозволяє ефективно розподіляти ресурси, прогнозувати майбутні економічні процеси та забезпечувати сталий розвиток. Важливим завданням є використання найкращих міжнародних практик, адаптованих до українських реалій, а також упровадження інноваційних підходів до стратегічного планування. Реалізація комплексної програми відбудови дозволить Україні не лише подолати наслідки війни, а й створити основу для довгострокового економічного зростання.

Для ефективної реалізації організаційно-економічного механізму відновлення необхідно дотримуватися таких рекомендацій:

- ✦ Розробка національної програми відбудови з чіткими етапами реалізації, джерелами фінансування та механізмами координації міждержавних та міжнародних організацій.
- ✦ Залучення приватного капіталу та міжнародних фінансових організацій, включно зі Світовим банком, МВФ, ЄБРР.
- ✦ Запровадження сучасних методів економічного планування, таких як сценарне прогнозування, індикативне планування та цифрові платформи управління проектами відбудови.
- ✦ Розвиток інституційної спроможності державного апарату з метою ефективної реалізації відбудовчих програм.
- ✦ Інвестування в людський капітал через освітні та професійні програми для підготовки кваліфікованих кадрів.
- ✦ Забезпечення прозорості та антикорупційного контролю за використанням коштів, виділених на відновлення.
- ✦ Диверсифікація економіки та розвиток високотехнологічного сектора для зниження залежності від традиційних галузей.

Запропоновані заходи сприятимуть ефективному відновленню економіки України та її стійкому розвитку в поствоєнний період. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Recovery and reconstruction of Ukraine. *European Commission*. URL: https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine/recovery-and-reconstruction-ukraine_en
2. Hirschman A. O. *The Strategy of Economic Development*. Yale University Press, 1958.
3. Keynes J. M. *The General Theory of Employment, Interest, and Money*. Macmillan, 1936.
4. North D. C. *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. Cambridge University Press, 1990.
5. Rodrik D. *The Globalization Paradox: Democracy and the Future of the World Economy*. W. W. Norton & Company, 2011.
6. Sachs J. D. *The End of Poverty: Economic Possibilities for Our Time*. Penguin Books, 2005.
7. Stiglitz J. E. *Globalization and Its Discontents*. W. W. Norton & Company, 2002.
8. Update Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released. *World Bank Group*, 2025. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/02/25/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released>
9. Дука А. П., Старченко Г. В. Світовий досвід повоєнного відновлення економіки: уроки для України. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія «Економіка та управління»*. 2022. № 6. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-6-03-06>
10. Казюка Н. П., Шекета Є. Ю. Напрями та резерви повоєнного відновлення економіки України. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2022. № 2. С. 255–264. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.2.18.255-264>
11. Магомедов А. Фінансове забезпечення повоєнної відбудови та відновлення економіки: теоретичні засади. *Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення*. 2023. Вип. 5. С. 60–76. DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2023-5-60-76>
12. Попов М. П., Комаровський І. В. Нове застосування концепції «ядро – периферія» при визначенні стратегії місцевого розвитку для післявоєнної відбудови України. *Актуальні проблеми державного управління*. 2024. № 1. С. 109–124. DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2024-1-07>
13. Скрипниченко М. Макроекономічні оцінки та прогнози повоєнного відновлення економіки України. *Економічна теорія*. 2022. № 2. С. 29–43. DOI: <https://doi.org/10.15407/etet2022.02.029>

REFERENCES

- Duka, A. P., & Starchenko, H. V. (2022). Svitovyi dosvid povojennoho vidnovlennia ekonomiky: uroky dlia Ukrainy. *Problemy suchasnykh transformatsii. Seriiia "Ekonomika ta upravlinnia"*, (6). DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-6-03-06>
- Hirschman, A. O. (1958). *The strategy of economic development*. Yale University Press.
- Kaziuka, N. P., & Sheketa, Ye. Yu. (2022). Napriamy ta rezervy povojennoho vidnovlennia ekonomiky Ukrainy. *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu*, (2), 255–264. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.2.18.255-264>
- Keynes, J. M. (1936). *The general theory of employment, interest, and money*. Macmillan.

- Magomedov, A. (2023). Finansove zabezpechennia povojennoi vidbudovy ta vidnovlennia ekonomiky: teoretichni zasady. *Publichne upravlinnia: kontseptsii, paradyhma, rozvytok, udoskonalennia*, (5), 60–76.
DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2023-5-60-76>
- North, D. C. (1990). *Institutions, institutional change and economic performance*. Cambridge University Press.
- Popov, M. P., & Komarovskiy, I. V. (2024). Nove zastosuvannia kontseptsii "iadro – peryferiia" pry vyznachenni stratehii mistsevoho rozvytku dlia pisliavoiennoi vidbudovy Ukrainy. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia*, (1), 109–124.
DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2024-1-07>
- Recovery and reconstruction of Ukraine. (n.d.). European Commission. Retrieved from https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine/recovery-and-reconstruction-ukraine_en
- Rodrik, D. (2011). *The globalization paradox: Democracy and the future of the world economy*. W. W. Norton & Company.
- Sachs, J. D. (2005). *The end of poverty: Economic possibilities for our time*. Penguin Books.
- Skrypnychenko, M. (2022). Makroekonomichni otsinky ta prohnozy povojennoho vidnovlennia ekonomiky Ukrainy. *Ekonomichna teoriia*, (2), 29–43.
DOI: <https://doi.org/10.15407/etet2022.02.029>
- Stiglitz, J. E. (2002). *Globalization and its discontents*. W. W. Norton & Company.
- Update Ukraine recovery and reconstruction needs assessment released. (2025). *World Bank Group*. Retrieved from <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/02/25/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released>